

.....
การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาการปลูกขิงของเกษตรกรพื้นที่สูงเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อำเภอน้ำหนาว
จังหวัดเพชรบูรณ์

Application of Wisdom of Ginger Farmers in Highlands to Promote Community Economy in
Nam Nao District, Phetchabun Province

ฐานันท์ เศวตโชติธนากร¹, ระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์² และ รังสรรค์ สิงห์เลิศ³

Thananun Sawetchottanakorn, Rapeepun Sirisumpun, and Rungson Singhalert

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham University

¹E-mail: thananun.ploy11@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6503-1911>

²E-mail: rapeepan_28@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0165-6138>

³E-mail: Rungsonsing@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2813-9552>

Received 20/09/2022

Revised 25/09/2022

Accepted 30/09/2022

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเป็นดินแดนแห่งพืชไร่ พืชผักและผลไม้ เนื่องจากความหลากหลายของชนิดของพืชไร่ ที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกมาทั้งปี ซึ่งนั้นเป็น พืชไร่ชนิดหนึ่งชนิดหนึ่งที่สำคัญของไทยและปลูกได้ดีในพื้นที่ทั่วไปโดยเฉพาะในพื้นที่สูง แหล่งผลิตขิง และค้าขาย ขิงที่สำคัญของไทย ดังนั้นการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความเป็นมาภูมิปัญญาและปัญหาการปลูกขิง ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง จังหวัดเพชรบูรณ์ (2) สร้างแนวทางประยุกต์การปลูกขิงเชิงธุรกิจของเกษตรกรบนพื้นที่ สูงเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และ (3) เพื่อทดลองการปลูกขิงตามแนวทางประยุกต์ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง เป็น การวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยกึ่งทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสังเกต การ สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการทดลองปลูกขิง ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกร มีความเป็นมาในการใช้ภูมิปัญญา และปัญหาการปลูกขิงให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การเลือกพื้นที่ปลูก การคัดเลือกสายพันธุ์ การเตรียม ดิน การปลูก การให้น้ำให้ปุ๋ย การป้องกันโรคและวัชพืช การเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งแต่ละรายมีวิธีการปลูกที่มีทั้ง เหมือนและแตกต่างกัน ในการสร้างแนวทางประยุกต์การปลูกขิงเชิงธุรกิจของเกษตรกรบนพื้นที่สูง พบว่าเมื่อมีการ นำเอาจุดเหมือนและจุดต่างของเกษตรกร 3 ราย มาทำการวิเคราะห์ทำให้ได้แนวทางการประยุกต์วิธีการปลูกขิง เชิงธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ จากนั้นได้นำแนวทางนี้ให้เกษตรกร 1 ราย ทำการทดลองปลูกขิงในพื้นที่อำเภอน้ำ หนาว พบว่าค่าเฉลี่ยปริมาณขิงที่ปลูกต่อไร่ประสบความสำเร็จด้วยดีทั้งปริมาณและคุณภาพ มีผลตอบแทนที่เป็น

กำไรจากการจำหน่ายเป็นเงินเฉลี่ย 23,680 บาท/ไร่ สำหรับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน พบว่าราคาขิงในปัจจุบันเกษตรกรมีกำไรเพราะมีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน แต่มีแนวโน้มในอนาคตราคาอาจตกต่ำลง

คำสำคัญ : ภูมิปัญญา; การปลูกขิง; เกษตรกรพื้นที่สูง; เศรษฐกิจชุมชน

Abstract

Thailand is a country with the majority of the population engaged in agriculture and a land of crops, vegetables and fruits due to the variety of crops that change throughout the year. Ginger is one of the most important crops in Thailand and grows well in general areas, especially in the upland areas, where ginger is an important source of ginger production and trading in Thailand. Thus, the objectives of this study were 1) to study the background, wisdom and problems the farmers encountered in ginger cultivation in the highlands of Phetchabun Province, 2) to establish the guidelines for the application of commercial ginger cultivation by farmers in the highlands in order 3) to promote the community economy and to use the obtained guidelines in ginger cultivation in the highlands. This study was a mixed method research consisting of qualitative research and quasi-experimental research. The data collection was conducted through observations, interviews, focus group discussion and experiments. The results showed that 3 farmers have different background, the application of wisdom and problems encountered in ginger farming which include farmland selection, seed selection, soil preparation, cultivation method, irrigation and fertilization, disease and weed prevention, and harvest. These farmers have some similarities and differences in their cultivation methods. In establishing the guidelines for commercial ginger cultivation of farmers in the highlands, the analysis of the similarities and differences among 3 farmers lead to successful application of the commercial ginger cultivation. A farmer applied the obtained guidelines in his ginger cultivation in Nam Nao district and found that this method led successful cultivation in terms of average ginger quantity per rai and quality, with an average profit of 23,680 baht/rai. As for the promotion of community economy, the farmers still gain profit considering the current price of ginger because there are certain markets for their produce, but the price may fall in the future.

Keywords: Wisdom; Ginger Planting; Highland Farmers; Community Economy

[514]

บทนำ

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มี ภูมิประเทศทั้งที่ราบและภูเขาสูง อยู่มากมาย ทำให้เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนี้ ได้มีการปรับตัวในการทำเกษตรที่แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะการทำไร่ เกษตรกรที่อยู่บนที่สูงซึ่งส่วนใหญ่แต่เดิมเป็นชาวเขาเผ่าม้ง ได้ปรับใช้พื้นที่ทำการเกษตร โดยมีภูมิปัญญาในการปลูกพืชไร่มาเป็นเวลานาน นับเป็นวิถีชีวิต ของประชาชนกลุ่มนี้ ต่อมาภายหลังเมื่อมีความเจริญเกิดขึ้นเพราะมีการ ตั้งอำเภอสถานที่ราชการ และมีถนนตัดผ่านเข้าไปในอำเภอจึงทำให้คนในพื้นที่ราบไปตั้งบ้านเรือน ตั้งที่อยู่อาศัยร่วมกับชาวเขา ซึ่งเป็นประชาชนบนพื้นที่สูง และได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการทำพืชไร่แก่กันและกัน ปัจจุบัน ประชาชน ชาวม้งที่อาศัยอยู่พื้นที่สูงมาช้านานและชาวพื้นราบที่ขึ้นไปอาศัย พื้นที่ในการทำไร่และตั้งบ้านเรือน ได้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการแบ่งปัน ความรู้และประสบการณ์ในการทำไร่ เช่น ยางพารา ลิ้นจี่ ยูคาลิปตัส ไม้สัก ชิง ข้าวโพด ข้าวไร้กาแฟ มะขามหวาน มันสำปะหลัง และที่สำคัญมีการปลูกชิง ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน การทำไร่ของชาวม้ง ได้สะสมประสบการณ์จนเป็นภูมิปัญญาที่ตกทอดกันมา เขามีความเชื่อว่าไม่สามารถ มีพืชไร่ในพื้นที่เดิมได้ ต้องปลูกพืชไร่เว้นปีโดยย้ายไปปลูกที่อื่น ในลักษณะไร้หมุนเวียน (Rotational Farming) (กฤษฎา บุญชัย, 2559 : 2-20) ซึ่งไร้หมุนเวียนลักษณะนี้ จะหมุนเวียนไปจากที่เดิมเป็นเวลา 7-8 ปี จึงสามารถเวียนกลับมาปลูกที่เดิมได้ ถ้าปลูกซ้ำในที่เดิมเชื่อกันว่า จะทำให้ผลผลิตตกต่ำเพราะดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตบางชนิดโดยเฉพาะชิง มีอาการของโรคเน่า การทำไร่แบบนี้ แต่เดิมเคยถูกเรียกว่าการทำไร่เลื่อนลอย (Shifting Cultivation) เมื่อความเจริญขยายเข้ามา ชาวม้งได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อสกุล ให้กลมกลืนกับประชาชนทั่วไป แต่ก็มีบางคนที่ยังใช้ ชื่อสกุลที่เป็นภาษาของม้ง มีการแต่งตัวและขนบธรรมเนียมประเพณีก็เปลี่ยนไปตามสมัยนิยมของสังคมและความเจริญที่เข้ามา มีการรู้จักใช้เทคโนโลยีการเกษตร การใช้ระบบธนาคาร ระบบตลาด รวมทั้งยวดยานพาหนะ จนแทบจะเรียกได้ว่า คนพื้นราบและคนม้งอยู่กันอย่างสามัคคีกลมกลืน กลายเป็นเกษตรกรบนที่สูงของจังหวัดเพชรบูรณ์

โรคโควิด 19 (covid19) เป็นโรคติดต่อเชื้อทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสโคโรนา ซึ่งมีชื่อทางการว่า Sars-cov-2 ทำให้เกิดไข้และอาจมีปอดอักเสบ เริ่มพบผู้ป่วยครั้งแรกเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 ที่เมืองอู่ฮั่นเมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ภาคกลางของประเทศจีน ซึ่งเป็นเมืองใหญ่มีผู้คนหนาแน่นจึงเกิดระบาดใหญ่ได้รวดเร็ว มีคนเสียชีวิตเป็นจำนวนมากจนประเทศจีนต้องปิดเมืองและปิดประเทศ พบผู้ป่วยรายแรกที่รักษาในประเทศไทยพบเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 เป็นคนจีนที่รับเชื้อ ที่รับเชื้อการระบาด ในประเทศจีนและได้เดินทางมาประเทศไทย (กรมควบคุมโรค. 2564) ประเทศไทย ได้พยายามป้องกันโดยซื้อวัคซีนจากหลายประเทศ ซึ่งเป็นไปด้วยความลำบากและล่าช้าในระยะแรก กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้พยายามคิดค้นวิจัยใช้สมุนไพรไทยเพื่อนำมาผลิตยาในการป้องกันและรักษาโรคโควิด19 สมุนไพรไทยที่ได้รับการ

ยอมรับและผลิตเป็นยาออกมาอย่างแพร่หลาย หนึ่งในนั้นคือ ขิง จึงทำให้ตลาดมีความต้องการขิงเพื่อนำไปผลิตยาเป็นอย่างมาก นอกเหนือจากตลาดต่างประเทศ (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2564:41-57)

จากสถานการณ์โควิด 19 ที่ระบาดเข้ามาในประเทศไทยครั้งนี้ ทำให้ชีวิตของประชาชนทั่วไปมีการปรับเปลี่ยนเพื่อหาทาง ป้องกันและรักษา โรคโควิด 19 ดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็ได้พยายามสนับสนุนให้ประชาชนหันมาปลูกสมุนไพรที่มีสรรพคุณทางยาสามารถนำไปผลิตเป็นยาสมุนไพรในการรักษาโรคโควิด 19 ได้ จากการรายงานผลวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลพบว่าขิง ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Zingiber officinale* Roscoe เป็นยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ โดยผลจากการศึกษาขิงในหลอดทดลองพบว่าสารสำคัญของขิงสามารถต้านเชื้อไวรัสได้ (มหิดล, 2564) จึงทำให้สมุนไพรขิงจึงได้รับความสนใจเพราะเกษตรกรพื้นที่สูงมีความชำนาญและคุ้นเคยในการปลูก ทำให้การปลูกขิงมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เพราะมีราคาสูง มีตลาดรองรับมากมาย จากเดิมที่ขิงถูกนำเข้าโรงงานอุตสาหกรรม ผลิตอาหาร ประเภทขิงดอง ซึ่งอยู่ในวงจำกัด เมื่อปริมาณความต้องการขิงเพิ่มขึ้น จึงมีการระดมการปลูกที่แตกต่างไปจากภูมิปัญญาเดิม มีความพยายามในการปลูกขิงในพื้นที่เดิม แต่ด้วยความเชื่อดั้งเดิม มีหลายคนที่ไม่กล้าทดลอง แต่เกษตรกรหลายคนก็เริ่ม มีการทดลองปลูก (จิราภรณ์ ปาลีและคณะ, 2563 : 27-38)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเป็นดินแดนแห่งพืชไร่ พืชผักและผลไม้ เนื่องจากความหลากหลายของชนิดของพืชไร่ ที่ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกมาทั้งปี บางอย่างก็มีให้กินตลอด บางอย่างก็มีเฉพาะฤดูเท่านั้น อย่างเช่น “ขิง” ที่ส่วนใหญ่จะปลูกได้ในช่วงฤดูฝนต่อเนื่องถึงฤดูร้อนเป็นเวลา 9 เดือน และต้องถือว่าขิงนั้นเป็นพืชไร่ชนิดหนึ่งชนิดหนึ่งที่สำคัญของไทยและปลูกได้ดีในพื้นที่ทั่วไป โดยเฉพาะในพื้นที่สูง แหล่งผลิตขิง และค้าขายขิงที่สำคัญของไทย ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือได้แก่ เชียงราย เพชรบูรณ์ พิษณุโลก น่าน ตาก พะเยา ลำพูน เชียงใหม่ ลำปางและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ จังหวัดเลย จากสถิติการผลิตพบว่า ในปีพ.ศ.2561 มีเกษตรกรจำนวน 1,267 ราย พื้นที่ปลูก 6323 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 3,016 กิโลกรัม ผลผลิตโดยรวม 19,037 ตัน มียอดการส่งออกในปี 2561 7 3,615 ตัน มูลค่า 2,793.35 ล้านบาท โดยมีประเทศคู่ค้าสำคัญ คือประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน นอกจากนี้ก็ยังมีประเทศปากีสถาน ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาและนิวซีแลนด์ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562 : 53-54)

จังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่ประมาณ 12,668.416 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,917,760 ไร่ สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 114 เมตร มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 9 ของประเทศ ลักษณะทางกายภาพของจังหวัดเพชรบูรณ์นั้นเป็นพื้นที่ราบลุ่มแบบท้องกระทะ ประกอบด้วยเนินเขา ป่า และที่ราบเป็นตอนๆ สลับกันไป พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากเหนือลงไปได้ ตอนเหนือมีทิวเขาสูง ตอนกลางเป็นพื้นที่ราบและมีเทือกเขาขนาบกันไปทั้งสองข้างมีลักษณะเป็นรูปเกือกม้า มีแม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำสายสำคัญโดยไหลจากจังหวัดเลย เพชรบูรณ์ ผ่านไปสู่จังหวัด

.....

ในภาคกลาง แล้วลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ตามลำดับ จึงส่งผลให้พื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ดินมีสภาพอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชทำการเกษตร

อำเภอ้านานาวมีพื้นที่ทั้งหมด 620.0 ตร.กม. (239.4 ตร.ไมล์) ประชากร (2564) ทั้งหมด 18,667 คน ความหนาแน่น 30.11 คน/ตร.กม. (78.0 คน/ตร.ไมล์) อำเภอ้านานาวตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอหล่มเก่า และอำเภอภูหลวง (จังหวัดเลย) มีแม่น้ำเลยเป็นเส้นแบ่งเขต ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอภูกระดึง (จังหวัดเลย) มีลำน้ำพองเป็นเส้นแบ่งเขต และอำเภอภูผาม่าน (จังหวัดขอนแก่น) มีลำน้ำเชิญเป็นเส้นแบ่งเขต ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกอนสาร (จังหวัดชัยภูมิ) มีห้วยสนามทรายเป็นเส้นแบ่งเขต ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกขิงตามแนวทางประยุกต์ของเกษตรกรบนพื้นที่สูงเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน บนความยากลำบากบนพื้นที่ราบสลับภูเขาสูง นำใช้เป็นรูปแบบ (Model) หรือแนวทางในการปลูกและผลิตขิงให้ได้ผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ผลการศึกษาจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อเกษตรกรทั่วประเทศ ที่มีปัญหาในการปลูกขิง เพื่อเป็นแนวทางและประโยชน์สำหรับเกษตรกร ในจังหวัดเพชรบูรณ์ และประเทศไทย ที่มีพื้นที่ในลักษณะเดียวกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของภูมิปัญญาและปัญหาการปลูกขิง ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อสร้างแนวทางประยุกต์การปลูกขิงเชิงธุรกิจของเกษตรกรบนพื้นที่สูงเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อำเภอ้านานาว จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อทดลองการปลูกขิงตามแนวทางประยุกต์ของเกษตรกรบนพื้นที่สูงเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อำเภอ้านานาว จังหวัดเพชรบูรณ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. วิธีวิจัย: ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการทบทวนเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกขิงบนพื้นที่สูง
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก: กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกเกษตรกรผู้ปลูกขิงบนพื้นที่สูงและเป็นเกษตรกรที่ปลูกขิงมานานหรือผู้เชี่ยวชาญ และประสบผลสำเร็จในการทำไร่ขิง โดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้ให้ข้อมูลรายบุคคล

[517]

(Key Informant) จำนวน 5 ราย ที่เป็นผู้รู้เพื่อเก็บข้อมูลในประเด็น ภูมิปัญญาการปลูกชิงบนพื้นที่สูง 2) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 ครั้ง ๆ ละ 6 ราย รวม 12 ราย ที่ประสบผลสำเร็จในการปลูกชิงบนที่ราบสลับภูเขา เพื่อรวบรวมข้อมูลในประเด็น การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาการปลูกชิงของเกษตรกรพื้นที่สูง เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์

3. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ (1) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) โดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ กับผู้ให้ข้อมูลหลักรายบุคคล (Key informants) ตามประเด็นที่กำหนด เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (2) แบบสังเกต (Observation) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการศึกษาเหตุการณ์ พฤติกรรมของเกษตรกร ในการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการปลูกหรือการปลูกชิงในพื้นที่สูง (3) แบบการประชุมกลุ่มย่อย (Group Discussion) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการจัดสนทนากลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล: (1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และบริบททั่วไปทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในเขตพื้นที่วิจัย 2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ การลงเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์รายบุคคล กับผู้ปลูกชิง การสังเกต และการสนทนากลุ่ม 3) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย 4) กำหนดแผนปฏิบัติงานภาคสนาม เพื่อลงพื้นที่ศึกษาสถานที่เก็บข้อมูลภูมิปัญญาการปลูกชิง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์และการจัดทำข้อมูลโดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากภาคสนามมาจัดทำข้อมูล ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่างๆ มาศึกษาอย่างละเอียดพร้อมจัดระบบหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้ 2) นำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมได้จากการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับภูมิปัญญาการปลูกชิง ข้อมูลที่ได้นำมาแยกประเภทจัดหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการวิจัย 3) การตรวจสอบความถูกต้องของ ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ 4) นำข้อมูลมาสรุปและจัดหมวดหมู่ เพื่อตอบคำถามการวิจัย และวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) 5) การวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีทางวัฒนธรรม มาวิเคราะห์และอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ความเป็นมาภูมิปัญญาและปัญหาการปลูกขิงของเกษตรกรบนพื้นที่สูง จังหวัดเพชรบูรณ์

“ขิง” เป็นมหาโอสถอันเก่าแก่ที่เอเชียโบราณรู้จักดี ขิง (Ginger) จัดว่าเป็นสมุนไพรและเครื่องเทศที่มีความสำคัญ และเก่าแก่ชนิดหนึ่งของโลก มีหลักฐานการใช้ยาวนานกว่า 5,000 ปี มีการใช้อย่างกว้างขวางในประเทศอินเดียและจีนสมัยโบราณ ขงจื้อ ปราชญ์จีนสมัยชุนชิว (ค.ศ.479-ค.ศ.500) ได้เสนอว่า "อาหารทุกมื้อไม่ควรละเลยขิง" ท่านเชื่อว่าบรรดาผักต่างๆ ขิงมีคุณค่ามากที่สุด สามารถทำให้มีชีวิตชีวา ขจัดของเสียในร่างกาย ชูตงปอ กวีเอกสมัยราชวงศ์ซ่ง ได้เขียนบทกวี "ตงปอจ้อจี้" พุดถึงพระที่วัดเฉียนถางจิ้ง แห่งเมืองหางเจ่า ซึ่งมีอายุกว่า 80 ปี มีใบหน้า อันอิมเอิบ สุขภาพแข็งแรง ได้คำตอบจากพระท่านนั้นว่า "ท่านฉันขิงมากกว่า 40 ปี ท่านจึงไม่แก่" ชูตงปอจึงมีความเชื่อว่าขิงคือยาอายุวัฒนะดีๆ นี่เองแหล่งกำเนิดของขิงไม่มีรายงานหรือปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่ามีถิ่นกำเนิดจากที่ใด แต่สันนิษฐานว่าขิงมีแหล่งกำเนิดอยู่ในบริเวณเอเชียตอนใต้ โดยเชื่อว่าแหล่งกำเนิดอยู่ในประเทศจีน ชาวอินเดียได้นำขิงเข้าไปจำหน่ายในทวีปยุโรป ประมาณในศตวรรษที่ 7 ได้มีผู้นำเข้าไปจำหน่ายในประเทศแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีชื่อภาษาสันสกฤตว่า “Singabera” พวกกรีกและลาติน เรียกว่า “Zingiber” ซึ่งคำนี้ปัจจุบันคือ ชื่อสกุล (Genus) ของขิงเชื่อว่าแหล่งกำเนิดของขิงน่าจะมาจากประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์ ปัจจุบันขิงเป็นพืชที่มีปลูกมากในในประเทศอินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลี ไทย และประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์อื่นๆ

การปลูกขิงในประเทศไทยพบว่า ภาคเหนือ ได้แก่จังหวัดเพชรบูรณ์ เชียงราย พะเยา น่าน แม่ฮ่องสอน ตาก ลำปาง และเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียกเหนือ ได้แก่จังหวัดเลย สุรินทร์ ภาคตะวันตก ได้แก่จังหวัดราชบุรี จังหวัดที่ปลูกมากคือจังหวัดเพชรบูรณ์ เลย เชียงราย และพะเยา เป็นที่น่าสังเกตว่ามีการปลูกขิงน้อยในภาคกลางและภาคใต้ สรรพคุณของขิงประโยชน์ของขิงนั้นเป็นที่รู้กันอยู่แล้วว่า เป็นพืชสมุนไพรที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นยาสมุนไพรชนิดหนึ่งชนิด ที่มีการนำมาใช้ในการรักษาโรคและบำรุงร่างกายเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีการนำมารับประทานแบบสดหรือประกอบอาหารที่หลากหลายจึงถือได้ว่าขิงเป็นพืชสมุนไพรเป็นภูมิปัญญาที่อยู่คู่กับผู้คนในชุมชนมาอย่างยาวนาน กรรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข ระบุว่า ขิงสามารถนำมาเป็นยาบำรุงร่างกาย ป้องกันและรักษาโรคโควิด 19 ได้ นอกจากนี้ยังเป็นยารักษาโรคหรือลดความเสี่ยงของการเกิดความดันโลหิตสูง ขิงนั้นถือว่าเป็นสมุนไพรที่มีรสชาติจัดและเป็นสมุนไพรที่มีโซเดียมต่ำเป็นอย่างมาก ซึ่งสมุนไพรหรืออาหารที่มีโซเดียมต่ำนั้นจะช่วยลดความดันโลหิตสูงได้เป็นอย่างดี ช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและทำให้เลือดไหลเวียนได้ดีขึ้น มีสรรพคุณเป็นยาช่วยลดอาการวิงเวียนศีรษะได้ และยังช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือด ดังนั้นภูมิปัญญาในการปลูกขิง จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชุมชน เพราะนอกจากจะเป็นอาหารและยาที่ทำได้ในชุมชนแล้ว ยังสามารถประกอบเป็นธุรกิจ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี

การเก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการใช้ภูมิปัญญาปลูกขิง โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 3 ราย ซึ่งมีประสบการณ์ในการปลูกขิงมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ดังนี้ 1. อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบูรณ์ เกษตรกรปลูกขิงคือ นายประพล ชัยจารุจินดา 2. อำเภอลำเหล จังหวัดเพชรบูรณ์ เกษตรกรปลูกขิงคือ นายพนมพล แซ่สง 3. อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เกษตรกรปลูกขิงคือ นางสาวฟ้า คำหมอก สำหรับขั้นตอนการปลูกมีดังนี้ การเลือกพื้นที่การปลูก การคัดเลือกสายพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูก การให้น้ำให้ปุ๋ย การป้องกันโรคและวัชพืช การเก็บผลผลิต

1. การเลือกพื้นที่การปลูก การเลือกพื้นที่การปลูก ผู้ปลูกใช้สถานที่ไร่ของตนเองในการปลูกขิง โดยพื้นที่จะต้องเป็นดินร่วนปนทราย ระบายน้ำได้ดี มีแสงแดดและแหล่งน้ำเพียงพอต่อการปลูกพืช และต้องไม่เคยปลูกขิงมาก่อน 5 ปีขึ้นไป

2. การคัดเลือกสายพันธุ์ ผู้ปลูกจะเลือกหัวพันธุ์ขิงขาว ที่มีอายุ 7-9 เดือน

3. การเตรียมดิน 3.1 ทำแปลงปลูกเป็นร่องลูกฟูก หรือระหว่างร่อง โดยมีสันร่องสูงประมาณ 15-20 เซนติเมตร 3.2 ก่อนการปลูกจึงควรหาปุ๋ยอินทรีย์อาจเป็นปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักก็ได้ในอัตรา 3-4 ตัน/ไร่ ใส่ปูนขาวประมาณ 200-400 กิโลกรัม/ไร่

4. การปลูก (1) เป็นการปลูกในร่องหรือระหว่างร่อง ปลูกก็โดยนำท่อนพันธุ์วางลงในหลุม (2) ปลูกหลุมละ 1 แง่ หลุมปลูกควรมีความลึกประมาณ 4-5 เซนติเมตร ระยะระหว่างหลุม 20-25 เซนติเมตร และระยะห่างระหว่างแถวประมาณ 50 เซนติเมตร (3) ในพื้นที่ 1 ไร่ จะใช้ท่อนพันธุ์ปลูกประมาณ 190-230 กิโลกรัม

5. การให้น้ำ ให้ปุ๋ย (1) ขิงไม่ชอบสภาพน้ำท่วมขัง แต่ในระยะแรกควรรดน้ำทุกวัน (20 เมื่อต้นขิงโตได้ประมาณ 1 นิ้วเศษๆ จะให้น้ำ 2-3 วัน/ครั้ง ระยะนี้ขิงจะอายุ 2 เดือน (3) สำหรับปุ๋ยที่ใช้คือปุ๋ยหว่าว สูตร 16 – 88 ควรใส่ระหว่างหลุมปลูก หลุมละ 1 ช้อนชา

6. การป้องกันโรคและวัชพืช: (1) ขิงไม่ชอบน้ำท่วมขัง ถ้ามีน้ำท่วมขัง ให้สังเกตที่ใบของขิงหากใบมีจุดสีขาวหรือสีที่ผิดปกติจะต้องรีบทำการกำจัดโดยการถอนออกและคลุมดินป้องกันไม่ให้โรคระบาดไปยังต้นข้างๆ แต่หากเขาไม่อยู่เกิดการระบาดก็ต้องไล่ถอนขิงออกทั้งหมด (2) เมื่อมีวัชพืชจะใช้แรงงานในการถอนวัชพืชออกหรือใช้จอบถากวัชพืชออก และการคลุมดินด้วยฟาง ช่วยรักษาความชื้นในแปลงปลูก และลดการเกิดของวัชพืชได้ (3) เมื่อพบแมลง หรือหนอนซึ่งจะมากัดใบขิง และเพลี้ยไฟ มาดูคูนน้ำเลี้ยงที่ใบขิง ทำให้ใบไหม้ ใช้ใช้สารกำจัดแมลงทั่วไปตามท้องตลาด

แหล่งน้ำที่ใช้การปลูกข้าว

การเก็บผลผลิตข้าวอายุ 5 เดือน

7. การเก็บผลผลิต: (1) อายุการเก็บเกี่ยวสำหรับข้าวอ่อนประมาณ 4 - 7 เดือน นับจากปลูกลงในแปลง แ่งข้าวอ่อนนี้เก็บนานกว่า 7 วันไม่ได้ ถ้าเก็บเกี่ยวช้าเกินไป จะต้องใช้เวลา 11 - 12 เดือนหลังจากปลูกข้าวลงในแปลง แ่งข้าวแก่นี้เก็บได้นานถึง 3 เดือน (2) ก่อนเก็บเกี่ยวแ่งข้าวควรรดน้ำในแปลงปลูกให้ชื้นก่อน (3) ใช้มือถอนต้นข้าวขึ้นตรงๆ เพื่อไม่ให้แ่งข้าวขาด (4) เก็บเกี่ยวเสร็จ ทำความสะอาด บรรจุงู่ง แล้วนำไปขายเลย (5) เก็บพันธุ์ใส่ถุงดำเจาะรูเอาไว้ในร่ม

2. สร้างแนวทางการประยุกต์การปลูกข้าวเชิงธุรกิจของเกษตรกรบนพื้นที่สูงเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

การประยุกต์การปลูกข้าวเชิงธุรกิจของเกษตรกรบนพื้นที่สูงเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อำเภอหนองน้ำ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยได้นำเอาภูมิปัญญาวิธีการปลูกของเกษตรกรทั้งสามราย มาทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน จุดเหมือน จุดต่างของแต่ละคน มาประยุกต์ให้เป็นวิธีการปลูกแบบใหม่ โดยนำเอาจุดแข็งที่ทั้งสามคนได้ปฏิบัติตรงกันมารวมกันไว้ ในขณะที่เดียวกันก็ระวังจุดอ่อน ที่เกษตรกรทั้งสามคนได้เคยพบและประสบเหตุการณ์มาด้วยตัวเอง ซึ่งมีประสบการณ์ตรงมาไม่น้อยกว่าคนละ 5 ปี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบจุดเหมือนและจุดต่าง โดยถ้าเป็นจุดเหมือนก็จะนำมาเป็นหลักในกระบวนการปลูกข้าว และนำจุดต่างที่เกษตรกรทั้งสามรายมีความเห็นไม่ตรงกัน ผู้วิจัยได้นำจุดต่างของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติร่วมกันหรือใกล้เคียงกันมาวิเคราะห์ เพื่อให้วิธีการปลูกมีความเชื่อได้ว่า เป็นวิธีที่ดีที่สุด เป็นวิธีที่ถูกต้องที่สุด จากประสบการณ์ของเกษตรกรที่ปลูกมานาน

3. ทดลองการปลูกข้าวตามแนวทางการประยุกต์ของเกษตรกรบนพื้นที่สูงเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

หมู่บ้านที่ทำการทดลองปลูกคือบ้านหนองหว้า ตำบลวังขาว อำเภอหนองน้ำ จังหวัดเพชรบูรณ์ เกษตรกรได้มาสร้างที่พักพิงชั่วคราว เพื่อเฝ้าแปลงเพาะปลูก โดยผู้วิจัยและเกษตรกรได้เริ่มการทดลองดังนี้ 1) เดือนเมษายน พ.ศ.2565 ทำการสำรวจพื้นที่ปลูก คือพื้นที่ที่ไม่เคยปลูกข้าวมาก่อนอย่างน้อยเป็นเวลา 5 ปี และมีแหล่งน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูก จึงได้เลือกเอาแปลงที่มีพื้นที่ 7 ไร่ มีคลองธรรมชาติที่มีน้ำตลอดปี อยู่สองด้านของพื้นที่ 2) เดือน

พฤษภาคม พ.ศ.2565 ทำการปรับปรุงพื้นที่โดยการตัดหญ้า ให้โล่งเตียน เพื่อเตรียมไถ ก่อนการเพาะปลูก 3) เดือน มิถุนายน พ.ศ.2565 ได้ทำการไถ ปรับทำแปลงเพาะปลูก จัดทำระบบการให้น้ำ 4) กลางเดือนมิถุนายน พ.ศ.2565 ได้ทำการปลูกขิง ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการทดลอง 5) เดือนกันยายน – ตุลาคม พ.ศ.2565 ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิต ขิงอ่อนส่งโรงงาน 6) เดือนกันยายน พ.ศ.2565 สรุปผลการทดลอง ทำรายงานผล

3.1. การเลือกพื้นที่การปลูก : การเลือกพื้นที่การปลูก ผู้ปลูกใช้ไร่นาเขาอาจเป็นไร่นาของตัวเองหรือไร่นาของคนอื่น ที่ไม่ต้องการให้รบกวนการปลูกขิง โดยพื้นที่จะต้องเป็นดินร่วนปนทราย มีแสงแดดและแหล่งน้ำเพียงพอต่อการปลูกพืช และต้องไม่เคยปลูกขิงมาก่อนไม่น้อยกว่า 5 ปี

การสำรวจพื้นที่เพาะปลูก

การเตรียมพื้นที่เพาะปลูก

3.2. การคัดเลือกสายพันธุ์: ผู้ปลูกจะเลือกหัวพันธุ์ขิงหยวก บางที่เรียกว่าขิงใหญ่ ที่มีอายุ 7 – 10 เดือน เพราะเป็นที่นิยมของตลาดปัจจุบัน

3.3. การเตรียมดิน (1) ทำการไถพรวนดิน 3 - 4 ครั้ง เพื่อกำจัดวัชพืช (2) ทำการยกแปลง ให้มีขนาดกว้าง 1 เมตร สูง 15 - 20 เซนติเมตร มีลักษณะเป็นลอนลูกฟูก มีระยะห่างแปลง เพื่อบรรเทา น้ำ ความยาวขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ (3) ก่อนการปลูกจึงควรหาปุ๋ยอินทรีย์อาจเป็นปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักก็ได้ในอัตรา 3 - 4 ตัน/ไร่ ใส่ปูนขาวประมาณ 200 - 400 กิโลกรัม/ไร่ (4) รดน้ำทิ้งไว้ 15 - 30 วัน จึงลงมือปลูกต่อไป

3.4. การปลูก (1) เริ่มปลูกใกล้ช่วงฤดูฝน ในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม (2) วิธีการปลูกขิงจะปลูกด้วยเหง้า ตัดให้ขิงเป็นแฉ่ง ให้ได้ 3 แฉ่ง ต่อหนึ่งต้นพันธุ์ นำขิง 1 แฉ่ง ลงปลูกในร่องระหว่างลอนลูกฟูก ลึกประมาณ 4 - 5 เซนติเมตร โดยให้ระยะระหว่างต้นห่างกัน 8-10 เซนติเมตร แล้วกลบดินบางๆ (3) หลังจากนั้นรดน้ำให้ชุ่ม แล้วหว่านวัสดุคลุมดิน เช่น ฟางข้าว หรือซังข้าวโพดจะทำให้หน่อขิงที่งอกออกมางามดี ในพื้นที่ 1 ไร่ ใช้ท่อนพันธุ์ปลูกประมาณ 190 – 230 กิโลกรัม

[522]

การไถเพื่อทำแปลงยกร่องให้มีลักษณะเป็นลูกฟูก

การปลูกขิงในแปลงที่เตรียมไว้

3.5. การให้น้ำ ให้อายุ (1) ในระยะแรกควรรดน้ำทุกวัน ถ้าฝนไม่ตก เมื่อต้นขิงโตได้ประมาณ 1 นิ้วเศษๆ จะให้น้ำ 2-3 วัน/ครั้ง ขิงอายุได้ประมาณ 2 เดือน (2) ควรจะทำการพูนโคน คือเอาดินบนลูกฟูกลงมากลบขิง จะทำให้แฉ่งขิงขาวอวบในการพูนโคน ควรทำด้วยความระมัดระวัง อย่าให้เครื่องมือโดนแฉ่งขิง (3) การใส่ปุ๋ยจะใส่เมื่อขิงอายุได้ 2 เดือน และ 4 เดือน จะใช้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 หรือ 16-8-8 ในอัตรา 50-60 กิโลกรัมต่อไร่ การใส่ควรใส่ระหว่างหลุมปลูกประมาณหลุมละ 1 ช้อนชาหรือ 1 หยิบมือ

เกษตรกรกำลังใส่ปุ๋ยอินทรีย์เคมี

การใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 16-8-8

3.6. การป้องกันโรคและวัชพืช (1) ตอนชิงขึ้นประมาณ 25 - 30 เซนติเมตร ใช้แรงงานในการถอนวัชพืชออก หรือใช้จอบถากวัชพืชออก และการคลุมดินด้วยฟาง ช่วยรักษาความชื้นในแปลงปลูก และลดการเกิดของวัชพืช (2) เมื่อพบแมลง หรือหนอนกระทู้ ซึ่งจะมากัดใบชิง และเพลี้ยไฟ มาดูดน้ำเลี้ยงที่ใบชิง ทำให้ใบไหม้ ใช้สารกำจัดแมลงทั่วไปตามท้องตลาด (3) โรครากเน่าพบเมื่อทำแปลงที่มีการระบายน้ำไม่ดี ดังนั้นทำแปลงให้มีร่องการระบายน้ำจะช่วยแก้ปัญหานี้ หรือเมื่อสังเกตใบของชิงหากใบมีจุดสีขาวหรือสีที่ผิดปกติจะต้องรีบทำการกำจัดโดยการถอนออกและคลุมดินป้องกันไม่ให้โรคระบาดไปยังต้นข้างๆ แต่หากเอาไม่อยู่เกิดการระบาดก็ต้องไล่ถอนชิงออกทั้งหมด

3.7 การเก็บผลผลิต: (1) อายุการเก็บเกี่ยวสำหรับชิงอ่อนประมาณ 5 - 8 เดือน นับจากปลูกลงในแปลง คือเริ่มปลูกในเดือนเมษายน - มิถุนายน จะเริ่มเก็บเกี่ยวชิงอ่อนได้ในเดือนกันยายน - ตุลาคม แ่งชิงอ่อนนี้เก็บนานกว่า 7 วันไม่ได้ ถ้าเก็บเกี่ยวชิงแก่ ชิงต้องมีอายุ 11 - 12 เดือน (2) ก่อนเก็บเกี่ยวแ่งชิงควรรดน้ำในแปลงปลูกให้ขึ้นก่อน (3) ใช้มือถอนต้นชิงขึ้นตรงๆ เพื่อไม่ให้แ่งชิงขาด (4) เก็บเกี่ยวเสร็จ ทำความสะอาด บรรจุถุงแล้วนำไปขายเลย (5) เก็บพันธุ์ใส่ถุงดำเจาะรูเอาไว้ในร่ม เมื่อชิงโตเต็มที่ได้เวลาเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งใช้เวลาในการปลูก 4-7 เดือน จากชิงอ่อนจนเป็นชิงแก่ ในการเก็บผลผลิตให้ใช้แรงคนงาน ดึงต้นขึ้นมาตรงๆ เพื่อไม่ให้เหง้าชิงมีรอยแผลหรือหักเสียหาย

การถอนกำจัดวัชพืชและใช้จอบ
พรวนดิน

การเก็บผลผลิต

ผลผลิตที่ได้มีการคัดแยกทำความสะอาดเพื่อเตรียมบรรจุและส่งขาย

ประเมินผลการทดลองการปลูกขิง

1. การปลูกในแปลงและผลผลิต ผลการทดลองการปลูกขิง ขั้นตอนในการปลูกขิงทั้ง 7 ขั้นตอน สามารถดำเนินการปลูกขิงได้อย่างประสบความสำเร็จ ระยะเวลาการปลูกทดลองจากเดือนเมษายน - กันยายน พ.ศ.2565 รวมระยะเวลา 6 เดือน ซึ่งเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นขิงอ่อน เฉลี่ยผลผลิตขิงได้ 2,250 กิโลกรัม/ไร่ ราคา กิโลกรัมละ 20 บาท เป็นเงิน 45,000 บาท/ไร่

2. ต้นทุนการผลิต ต้นทุน (ปี 2565 : บาท/ไร่) 2.1 ค่าต้นพันธุ์ 5,700 บาท/ไร่ 2.2 ค่าปุ๋ยเคมี 2,500 บาท/ไร่ 2.3 ค่าปุ๋ยอินทรีย์ 1,800 บาท/ไร่ 2.4 ค่าปูนขาว 220 บาท/ไร่ 2.5 ค่าเตรียมดิน 1,500 บาท/ไร่ 2.6 ค่าสารกำจัดศัตรูพืช 500 บาท/ไร่ 2.7 ค่าจ้างปลูก 1,400 บาท/ไร่ 2.8 วัสดุคลุมดิน 400 บาท/ไร่ 2.9 ค่าจ้างเก็บเกี่ยวและดูแลรักษา(3 คน * 300 บาท * 7 วัน) 6,300 บาท/ไร่ 2.10 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ 1,000 บาท/ไร่ รวมต้นทุน : 21,320 บาท/ไร่ ผลผลิตต่อไร่ : 2,250 กิโลกรัม/ไร่ ราคา กิโลกรัม : 20 บาท ผลตอบแทน : (2,250 กก.* 20 บาท) 45,000 บาท/ไร่ กำไร : 23,680 บาท/ไร่

การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ด้านตลาดและช่องทางจำหน่ายขิง โดยด้านการตลาดนั้นเกษตรกรปลูกขิง อำเภอน้ำหนาวส่วนใหญ่แล้วก็จะมีการบรรจุใส่ถุงไว้ตามความสะดวกของแต่ละสวน ซึ่งอาจจะบรรจุใส่ถุง ถุงละ 5-7 กิโลกรัม เพื่อเป็นการเตรียมส่งขายตลาด ซึ่งมีการแข่งขันที่สูงและส่วนใหญ่ก็จะมีปัญหาเรื่องการตัดราคากันเองของเกษตรกร ยิ่งเป็นเรื่องของการขายปลีกนั้นเกษตรกรไม่ค่อยมีความชำนาญ พบมีการตัดราคากันบ้างหรือขายราคาเท่ากันบ้าง ซึ่งขิงนั้นเป็นสินค้าที่เสียได้ง่ายทำให้การขายในแต่ละครั้งจะต้องรีบขาย เพราะว่าถ้าขิงรุ่มนั้นขายไม่ได้อาจจะทำให้เสียหายจากการขนส่งหรือสัมผัสมากเกินไป โดยปกติแล้วการขายส่งขิงนั้น ก็จะมีการนำไปส่งยังโรงงานขิงดองทั้งในจังหวัดเพชรบูรณ์และต่างจังหวัด หรือขายส่งบริษัทในจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพะเยา ที่สำคัญตลาดรายใหญ่ของประเทศในกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็นตลาดไท ตลาดศรีเมือง ตลาดสี่มุมเมือง สามารถจำหน่ายได้ทั้งขิงอ่อนและขิงแก่ โดยตลาดสี่มุมเมืองนั้นเป็นตลาดที่มีการแข่งขันเรื่องขิงค่อนข้างสูง แนวโน้มในอนาคตขิงนั้นถือว่าเป็นพืชสมุนไพรที่ได้รับความนิยมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถือว่าเป็นพืชสมุนไพรที่ได้รับการยอมรับทั้งเรื่องของสรรพคุณทางยาและคุณภาพที่ช่วยในเรื่องของการบำรุงร่างกายได้เป็นอย่างดี อีกทั้งด้านการปลูกและการตลาดของขิงนั้นยังถือว่าเป็นพืชสมุนไพรที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง จัดว่าเป็นพืชสมุนไพรเศรษฐกิจอีกหนึ่งชนิดที่เกษตรกรอำเภอน้ำหนาวซึ่งเชี่ยวชาญในการปลูกต้องติดตามข่าวอย่างใกล้ชิด เพราะในอนาคตขิงก็อาจจะเป็นพืชที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี

ที่ตั้งของตลาดสำคัญที่รับซื้อขิง

1. โรงงานรับซื้อขิงในจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ตำบลนาข่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์
2. แหล่งรับซื้อนอกจังหวัดเพชรบูรณ์ (1) บริษัท สหชัยไทยพืชผล จำกัด เลขที่ 68 หมู่ 4 ถนนพหลโยธิน

ตำบลแม่ปืม อำเภอเมือง พะเยา (2) บริษัทบริษัท วังทองผลพืช จำกัด เลขที่ 113 หมู่ 7 ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก (3) ตลาดไท เลขที่ 31 หมู่ที่ 9 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี (4) ตลาดศรีเมือง เลขที่ 533 ถนนศรีสุริยวงศ์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี (5) ตลาดสี่มุมเมือง หมู่ที่ 15 ถนนพหลโยธิน ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

จะเห็นว่าตลาดภายนอกชุมชนล้วนแต่อยู่ห่างไกลจากอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ นับเป็นอุปสรรคของการขนส่งเพื่อนำขิงไปขายยังตลาดเหล่านั้นแต่เป็นไปได้ว่าเป็นตลาดที่ให้ราคาดีกว่าในตลาดในท้องถิ่นเกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเพื่อลดต้นทุนการขนส่งสินค้าไปขายได้คราวละมากๆ

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า ขิง เป็นสมุนไพรและเครื่องเทศที่มีความสำคัญ และเก่าแก่ชนิดหนึ่งของโลก มีหลักฐานการใช้ยาวนานกว่า 5,000 ปี ขิงมีคุณค่ามากที่สุด สามารถทำให้มีชีวิตชีวา ขจัดของเสียในร่างกาย เป็นไปตามทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural ecology) เป็นแนวคิดทางมนุษยวิทยาแนวหนึ่งที่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม โดยเน้นถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมว่าเป็นตัวกำหนดกระบวนการ วิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม จูเลียน สจ๊วต (Julian Steward) นักมานุษยวิทยาอเมริกัน ได้อธิบายแนวความคิดแบบนิเวศวิทยาวัฒนธรรมว่าเป็นการศึกษากระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม (ทรงคุณ จันทจร, 2563:41-42) ซึ่งการที่ชุมชนได้มีการปลูกขิงมาเป็นระยะเวลาช้านาน และสืบทอดภูมิปัญญาต่อกันมานั้นเป็นเพราะว่าในชุมชนนั้นสามารถปลูกขิงได้ และมีประสบการณ์ที่เรียกว่าภูมิปัญญาในการใช้ขิงให้เป็นอาหารและยา สอดคล้องกับ Cartledge (1995 : 39) ที่ได้ศึกษาพบว่าการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน Dako Gamo ในประเทศเอธิโอเปีย พบว่า ภูมิปัญญาพื้นบ้านมีผลต่อการจัดการทรัพยากรแบบยั่งยืน และมีผลต่อความมั่นคงทางสังคม ให้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า สังคมมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืน ข้อค้นพบนี้สามารถเปรียบเทียบกับสังคมมนุษย์อื่นๆ ซึ่งขิงนับเป็นทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เพราะเป็นพืชสมุนไพรที่เป็นทั้งอาหารและยา ที่ผู้นำชุมชนต้องพาชุมชนปฏิบัติต่อขิงหรือการปลูกขิงด้วยความเคารพ มีความตระหนักต่อระบบนิเวศของขิงกับธรรมชาติ พร้อมทั้งถ่ายทอดภูมิปัญญาการปลูกขิงให้กับอนุชนรุ่นหลัง

2. ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมดิน วิธีการเตรียมดินของเกษตรกรรายที่ 1 ทำการไถพรวนดิน 2-3 ครั้ง ทำการยกแปลง ให้มีขนาดกว้าง 1 เมตร สูง 15-20 เซนติเมตร มีร่องระหว่างแปลง ความยาวขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่ ก่อนการปลูกจึงควรหาปุ๋ยอินทรีย์อาจเป็นปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักก็ได้ในอัตรา 3-4 ตัน/ไร่ ซึ่งมีความแตกต่างจากการเตรียมดินเพื่อทำแปลงปลูก มีลักษณะเป็นลอนลูกฟูก มีร่องระบายน้ำ จะเห็นได้ว่าเมื่ออยู่บริเวณพื้นที่สูงในจังหวัดเดียวกันก็ยังมีเทคนิคและวิธีการที่แตกต่างกัน แต่ก็มีผลลัพธ์ที่เป็นผลผลิตขิงใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับแนวคิด “สมาร์ท ฟาร์มเมอร์” เป็นยุทธศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร ด้วยเทคนิคต่างๆที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยคาดหวังให้

เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงในมิติของการผลิตและการตลาด ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรทั้งสามรายได้ประกอบอาชีพการปลูกขิง ด้วยความอุสาหภาพเพียรและภูมิใจในอาชีพ

3. ผลการวิจัยพบว่า มีการทดลองการปลูกขิงตามวิธีการที่ได้ประยุกต์จากภูมิปัญญาของเกษตรกรสามท่าน ที่ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์ พบว่าเงื่อนไขการคัดเลือกพื้นที่เพาะปลูกคือพื้นที่ที่ไม่เคยปลูกขิงมาก่อนอย่างน้อยเป็นเวลา 5 ปี และมีแหล่งน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูก จึงได้เลือกเอาแปลงที่มีพื้นที่ 7 ไร่ มีคลองธรรมชาติที่มีน้ำตลอดปี อยู่สองด้านของพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิด “สมาร์ท ฟาร์มเมอร์” เกษตรกรมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงในมิติของการผลิตและการตลาด พร้อมก้าวสู่การเป็น “สมาร์ท ฟาร์มเมอร์” หรือผู้จัดการฟาร์มมีอาชีพ คุณสมบัติพื้นฐานในการเป็น Smart Farmer หนึ่งในนั้นคือ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งจากภาครัฐ และเทคโนโลยีสารสนเทศสื่อสารอื่นๆ และมีความภูมิใจในความเป็นเกษตรกร มีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพการเกษตร รักและหวงแหนพื้นที่และอาชีพทางการเกษตรไว้ให้คนรุ่นต่อไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทดลองปลูกขิงตามแนวทางของผู้วิจัยที่ได้สรุปจากภูมิปัญญาการปลูกขิงของเกษตรกรทั้งสามรายได้พบว่าการทดลองพบว่าประสบความสำเร็จในการปลูกขิงและประสบความสำเร็จในการจำหน่ายขิง โดยมีกำไรถึง 23,680 บาท/ไร่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ค้นพบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ดังนี้

1. การตลาดและช่องทางจำหน่ายขิง โดยด้านการตลาดนั้นเกษตรกรปลูกขิง อำเภอน้ำหนาวส่วนใหญ่แล้วก็จะมีการบรรจุใส่ถุงไว้ตามความสะดวกของแต่ละสวน ซึ่งอาจจะบรรจุใส่ถุง ถุงละ 5-7 กิโลกรัม เพื่อเป็นการเตรียมส่งขายตลาด ซึ่งมีการแข่งขันที่สูงและส่วนใหญ่ก็จะมีปัญหาเรื่องการตัดราคากันเองของเกษตรกร ยิ่งเป็นเรื่องของการขายปลีกนั้นเกษตรกรไม่ค่อยมีความชำนาญ พบมีการตัดราคากันบ้างหรือขายราคาเท่ากันบ้าง ซึ่งขิงนั้นเป็นสินค้าที่เสียได้ง่ายทำให้การขายในแต่ละครั้งจะต้องรับขาย เพราะว่าถ้าขิงรุ่นนั้นขายไม่ได้อาจจะทำให้เสียหายจากการขนส่งหรือสัมผัสมากเกินไป โดยปกติแล้วการขายส่งขิงนั้น ก็จะมีการนำไปส่งยังโรงงานขิงดองทั้งในจังหวัดเพชรบูรณ์และต่างจังหวัด หรือขายส่งบริษัทในจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพะเยา ที่สำคัญตลาดรายใหญ่ของประเทศในกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็นตลาดไท ตลาดศรีเมือง ตลาดสี่มุมเมือง สามารถจำหน่ายได้ทั้งขิงอ่อนและขิงแก่ โดยตลาดสี่มุมเมืองนั้นเป็นตลาดที่มีการแข่งขันเรื่องขิงค่อนข้างสูง แนวโน้มในอนาคตขิงนั้นถือว่าเป็นพืชสมุนไพรที่ได้รับความนิยมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันถือว่าเป็นพืชสมุนไพรที่ได้รับการยอมรับทั้งเรื่องของสรรพคุณทางยาและคุณภาพที่ช่วยในเรื่องของการบำรุงร่างกายได้เป็นอย่างดี

2. การปลูกและการตลาดของขิงนั้นยังถือได้ว่าได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง จัดว่าเป็นพืชสมุนไพรเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งที่เกษตรกรอำเภอพานาน้ำหนาวซึ่งเชี่ยวชาญในการปลูกต้องติดตามข่าวอย่างใกล้ชิด เพราะในอนาคตนั้นขิงก็อาจจะเป็นพืชที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2564). *พืชสมุนไพรเศรษฐกิจสู่มาตรฐานการทำยา*, นนทบุรี: กองการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข
- กรมควบคุมโรค. (2564). *รายงานผลการทบทวนทางเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคโควิด 19 ในระดับโลกและในประเทศไทย*. นนทบุรี: สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศกระทรวงสาธารณสุข
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *รายงานสถิติการเกษตรพืชอายุสั้น*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กฤษฎา บุญชัย. (2559). ไร่หมุนเวียนสิทธิทางวัฒนธรรมเพื่อความเป็นธรรมทางนิเวศและสังคม, *วารสารพัฒนาสังคม*, 18 (ฉบับพิเศษ). 1-20
- จิราภรณ์ ปาลี, สมบูรณ์คำเตจา และจุฬาลักษณ์ ลาเกิด. (2563). การใช้ประโยชน์พืชวงศ์ขิงตามภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายและการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อการอนุรักษ์. *วารสารวิจัยรามคำแหง (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)*, 23(1), 27 -38
- ทรงคุณ จันทจร. (2563). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม . คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). *งานวิจัยมหาวิทยาลัยมหิดลเปรียบเทียบประสิทธิภาพของยั้ง covid19*. ฝ่ายข้อมูลมูลนิธิชีววิถี กรุงเทพฯ
- Cartledge, Danicl M. (1995). *Taming the Mountain : Haman Ecology, Indigenous knowledge, and sustainable resource management in the Doko Gamo society of Ethiopia*. Ph.D. Dissertation Florida : University of Florida.